

בית נאמן

מוצ"ש שמיני, כ"ט בניסן תשפ"א

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
 רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
 בשידור ישיר את
 שיעורו של מרן שליט"א
 בערוץ קול ברמה.
 או ב'קול נאמן':
 079-9-367-367
 או ב'קול בית נאמן':
 079-9270505

בשעה 21:30

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
 רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

נושאי השיעור:

- א. אני י"י רופאך. ב. מדוע לחמץ אין דין 'גרף של רעי'? ג. השואה אינה מקרה ויום העצמאות זה לא מקרה. ד. ארץ חמדה טובה ורחבה. ה. 'אילו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני דיינו'. ו. 'וקראת לשבת עונג'. ז. עומק הדין וקיבול השכר. ח. ברכת המצה בכל ימות השנה. ט. שכח לספור לילה אחד ספירת העומר, ומה הדין במסופק. י. קטן שהגדיל בימי הספירה אם ממשיך לספור. יא. נוסח ה"רחמן" שאחר הספירה. יב. מתי תיבת "טהרה" ותיבת "ושערה" במפיק בה"א. יג. פרקי אבות. יד. מיתור אף פעם לא מפסידים.

לעשות שמחה כאשר תמוגר הקורונה

א. שבוע טוב ומבורך ויש לנו גם חודש טוב ומבורך. מחר בערב ראש חודש אייר - אני י"י רופאך. וזה כולל גם רופאך מהקורונה. אני רופאך גימטריא קורונה (יש הבדל של אחד - קורונה' 367, 'אני רופאך' זה 368, ה-1 הנוסף נגד 368 סמנים שיש בפיתום הקטורת). **וצריכים לעשות שמחה כאשר תמוגר המגיפה הזאת בעזרת ה'.** לא פחות ממה שכתוב בגמרא (תענית דף ל' ע"ב) על ט"ו באב שהוא יום שכלו בו מתי מדבר (זה אחד הטעמים למה עושים בו שמחה גדולה), וכאן כלו מתי קורונה.

מדוע לחמץ אין דין 'גרף של רעי'?

ב. פעם שמעתי קושיא מהאדמו"ר מגור שליט"א לפני שלוש-ארבע שנים. אמר כתוב בהלכה (פ' תמ"ו ס"א) **שאם אדם מוצא חמץ בביתו בפסח אם זה ביום טוב אסור לטלטל אותו כי זה מוקצה, אלא צריך לכפות עליו כלי.** ושאל למה צריך לכפות עליו כלי? הרי זה כמו גרף של רעי, וגרף של רעי מותר לטלטל אותו. אבל במחילה מכבודו זה לא גרף של רעי, לפעמים החמץ זו גלוסקא יפה או לחמניה טובה, זה גרף של רעי? אם היה אדם חילוני היה אוכל אותה. וכמו שאמרו בגמרא (פסחים דף ו' ע"ב) שהבודק צריך שיבטל, למה? שמה ימצא גלוסקא יפה ודעתו עליה. ועוד שמעתי תירוץ, בגלל שלפעמים החמץ הזה נמצא בחדר אחר, ושם לא שייך להוציא אותו משום גרף של רעי, כי גרף של רעי זה רק בחדר שלך שאתה אוכל או ישן בו ולא באיזה חדר פינתי וצדדי, לכן תמיד אמרו חכמים לכפות עליו כלי. ואמר לי האדמו"ר מגור שהוא שאל את השאלה הזו להרב אלישיב וגם כן לא מצא תירוץ. מרוב החסידות שלהם הם רואים חמץ בפסח כמו גרף של רעי, אבל לא כל בני אדם ככה. אנשים פשוטים יתאוו: אוי, מתי יגיע הזמן שאני אוכל את זה?! וראיה לדבר, שבמוצאי פסח עומדים שם "במראות הצובאות אשר צבאו פתח החנויות" (ע"פ שמות ל"ח ח')... עד שתים בלילה, אז זה לא בדיוק גרף של רעי.

כל יהודי שניצול מהשואה שני מלאכים שמרו עליו

- ג. שבוע שעבר היה יום השואה (הקדימו אותו בגלל שבת) והשבוע הזה יום העצמאות. העולם חושבים זה הכל מקרה, השואה מקרה, זה לא מקרה! וראיה שזה לא מקרה, שלא עשתה את השואה מדינה פרימיטיבית, מדינה מטופשת, מדינה פראית, מדינה אכזרית כמו רומי של פעם. לא, עשתה את זה המדינה הכי מיוחדת, הכי נאורה, הכי נחשבת, "עם ההוגים והמשוררים" (הגרמנים הארוזים קראו לעצמם עם של הפילוסופים והמשוררים. ויש יהודים שכתבו להם שירים ונכנסו לספרות שלהם כמו היינריך היינה ואחרים). וזו אכזריות שאין לה הסבר. וגם העצמאות הזאת תוך שלוש שנים לשואה אין לזה הסבר.
1. שרו עכשיו: "את נפשנו ידה ויוציא ממצר" (פיוט בצל חורש') - כל הזמן אנחנו בבית, מקום צר ודחוק. עכשיו הגענו לבית הכנסת, ובעזרת ה' בשבועות הבאים יבואו עוד אנשים.

מי שיאמר בן גוריון עשה את זה, לא הוא עשה את זה. לא בן גוריון ולא הרצל ולא שום דבר. הכל כתוב בתורה, לא אני אומר את זה, דניאל איש חמודות בפרק האחרון שלו (י"ב, א') אומר ככה: **"ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והייתה עת צרה אשר לא נהייתה מהיות גוי עד העת ההיא ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר"** - תהיה צרה גדולה שאף פעם לא הייתה. אף פעם לא היה דבר כזה. והיה האדמו"ר מבבל שנמלט בעור שיניו, ואחיו אמר לו אני הולך לגולה, מה אני אגיד להם? אמר לו תגיד להם שכל יהודי שניצול מהשואה שני מלאכים שמרו עליו. זה כמו שאומר כאן: "יעמוד מיכאל וימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר". היו מוחות של גאוני עולם בשואה. הגרמנים הארורים האלה באכזריות שלהם, כתב הארור שלהם היטלר: "או אנחנו או הם". אם היהודים יתקיימו הם ירדו (שירדו, למה צריכים אותם? פושעים כלה צריכים שיישאו בחיים?!), ואם אנחנו נהיה, היהודים לא יהיו. ממש הרגשה של "ולאום מלאום יאמץ" (בראשית כ"ה כ"ג) [עיין פרש"י שם].

"אלף שלוש מאות שלושים וחמשה"

ד. אחר כך בסוף הפרק שם בפסוק לפני אחרון (פסוק י"ב) נאמר: **"אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלוש מאות שלושים וחמשה"**. כמה התחבטו בפסוק הזה. יש מי שאמר לימים זה שנים, אלף ושלוש מאות ושלושים וחמש שנים. תספור מהחורבן אלף שלוש מאות שלושים וחמשה זה חמשת אלפים קס"ג (וראה פרש"י), ועבר הזמן. יש מי שאמר אלף שלוש מאות שלושים וחמשה מתחילים מארבעת אלפים, זאת אומרת בשנת חמשת אלפים של"ה, וגם עבר הזמן. יש קטעים בזה ששמע שהגאולה תבוא בשנת ת"ח - "בזאת יבוא אהרן אל הקדש" (ויקרא ט"ז ג') זא"ת זה ת"ח. בימינו לא צריכים שום פירוש. האבן עזרא אומר אף פעם לא ראינו שהפסוק אומר ימים ופירושו שנים. ועוד "אשרי המחכה" - מי יחכה אלף שלוש מאות שנה?! אלא הפירוש הוא, **מראש השנה תש"ה** (השנה של סוף השואה) **עד חמשה באייר תש"ח עברו בדיוק אלף ושלוש מאות ושלושים וחמשה ימים!** ספרתי אותם. כל מי שיש לו לוח שנה יספור את אותם ימים - אלף שלוש מאות שלושים וחמשה, ויראה כן.

2. כל הבנים שלו בעוונות הלכו. ואשתו גם הלכה. ואחיו רבי מרדכי בא אתו, ואחרי שנתיים שעלו לארץ רבי מרדכי נפטר, ונשאר האדמו"ר מבבל - רבי אהרן מבבל.
3. ביניהם הרב ישראל מאיר לאו לבד לחיים ארוכים שהיה מוח מיוחד. בגיל שמונה יש תמונה שלו איך הוא בצער גדול ואחיו להבדיל בין החיים, ואחר כך הוא נמלט בגיל עשר - אחת עשרה והתחיל ללמוד בשיבת קול תורה, ואף אחד לא ידע שהמוח הזה גאון עולם. כתב ספר על עצמו "אל תשלח ירך אל הנער". ועוד כמה.
4. יש אומרים שזה בגלל שהאר"י נפטר שלוש שנים לפני כן, ואם הוא היה חי עד שנת של"ה הגואל היה בא. מי יכול לדעת?!

עיצוב גרפי: תא"ל 050-2738858

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
18:34	19:47	20:27
18:51	19:49	20:25
18:41	19:50	20:25
18:50	19:48	20:24

לע"נ אבי הישיבה הרה"צ רבי בנימין הכהן בן מברכה זצ"ל

הקמת המדינה - חיוך מלמעלה

ה. ולמה "אשרי המחכה", הרי כשנוסדה המדינה (עד היום הזה) אנחנו לא חיים בטוב. יש חילולי שבת, חורבן ושממה? לפחות יש המחכה ויגיע בגשמיות, יש לנו מדינה כל שהיא. ויש לנו גם ישיבות, ויש לנו תלמידי חכמים, ויש לנו לומדי תורה. יש כאלה שהם שוללים את המדינה לגמרי, אבל גם השוללים אומרים "זה היה חיוך מלמעלה". ככה אמר הרב רבי יצחק זאב מבריסק ע"ה (הגר"ז מבריסק), וזה מובא בספרו של הרב שלמה וולבה ע"ה (בין ששת לעשור עמ' קמ"ה) ששמע בשמו שהמדינה הייתה חיוך מהקב"ה אלא שהציונים קלקלו. והם ממשיכים לקלקל, אבל כמה שיעשו הם יודעים שזה הסוף. **יום אחד בני אדם יפקחו את העיניים ויגידו: סלקא דעתך שהעולם הזה בא במקרה! סלקא דעתך כדבר הזה!**

יש מנהיג לבירה

ו. תראה איך העולם מסודר. פעם לא היו יודעים כלום. בימי הרמב"ם חשבו שהגלגל השמיני הוא הגלגל הגדול שהוא מסובב את כל הכוכבים, לכן הרמב"ם אמר (פ"א מהלכות יסודי התורה ה'): הגלגל הזה מסתובב בכח שאין לו קץ, מי מסובב אותו? אלא ודאי שיש מי שמסובב אותו. היום התברר שאין גלגלים, הגלגלים כולם עפו... אבל יש לנו כוכבים שהם הולכים במהירות מדויקת להפליא, מהירות מיוחדת שאי אפשר לתאר את הדיוק הזה. אתה יכול לדייק את השעון שלך על פי כדור הארץ... כדור הארץ הזה יש בו שכל? יש בו בינה? יש בו דעת? תיקח אבן מכדור הארץ תשאל אותה שאלה? "אומרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילידתנו" (ירמיה ב' כ"ז). **איך יודע כדור הארץ לגמור סיבוב שנתי במשך שלוש מאות ששים וחמשה ימים וחמש שעות וארבעים ושמונה דקות וחמשים ואחד שניות?! וכי רק כדור הארץ ככה? כל הכדורים וכל הכוכבים יש להם חשבון מדויק. "ששים ושמונים לעשות רצון קונייהם". עושים את הכל בדיוק. מאיפה הדיוק הזה? מוכרח שזה כח מלמעלה. לא צריכים היום להוכיח שיש בורא לעולם. אדרבא שיוכיחו הם שהעולם הזה בא מאלי, הם לא יוכיחו לעולם...**

ארץ חמדה טובה ורחבה

ז. לכן היום הרבה יותר קל להאמין, ולדעת שגם "אלף שלוש מאות שלושים וחמשה" עד שתיבנה המדינה זה בא מלמעלה. אבל המדינה לא תיבנה יחד גשמי ורוחני, יבוא המשיח וימצא מדינה חרבה?! כאן אין אוכל, שם אנשים רעבים, פה אנשים חיים בדוחק? קודם כל שיבנו ויסדרו את הכל. כשאתה נוסע פה בארץ ישראל (אני לא נוסע, רק לעתים רחוקות) אתה רואה את הפאר ואת השלווה. "לאכול מפריה ולשבוע מטובה" - מביאים פירות, מביאים ירקות, מביאים דברים שאין כמותם בעולם. לא ראינו כמותם לא בחוץ לארץ ולא בשום מקום. אפילו באמריקה אין למשל ססק, ססק נמצא רק בארץ, ואבוקדו בא לכאן עולה חדש, וכל מיני פירות משובחים עולים חדשים. מנו אותם ואמרו שיש לנו בארץ ישראל שלושת אלפים וחמש מאות (נדמה לי) צמחים ופרחים וכל מיני דברים, ואילו באמריקה ובצרפת ובאנגליה יש בין אלפיים ומאתים וחמשים לאלפים וחמש מאות. יש לנו אלף דברים יותר. איפה נעלמו כל הדברים האלה במשך הגלות? נעלמו. **"והשימותי אני את הארץ ושמו עליה אויביכם היושבים בה"** (ויקרא כ"ו ל"ב). **כל זמן שיש כאן אויבים אין כלום. ארץ ישראל נסגרה. כאשה עקרה. הם יצאו ואנחנו לוקחים את הכל בעזרת ה'.**

"מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה"

ח. יש דבר נפלא שראיתי בליל פסח. כתוב בהגדה "כמה מעלות טובות למקום עלינו", ואחד מהם הוא "אילו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני דיינו". התפלאתי, נתן לנו את השבת לעומת מעמד הר סיני?! מעמד הר סיני שווה הרבה יותר, בהר סיני שמענו את קולו של הקב"ה, שמענו עשרת הדברות וביניהם שבת. **אלא שהשבת הזאת שקולה כנגד כל מעמד הר סיני, להראות לך כמה השבת חביבה וכמה השבת נפלאה. אף על פי שיש נלחמים בה לא יעזור להם כלום. לאט לאט כל העולם ידע ויבין מה זו מתנה טובה. פעם בא חולדאי (ר"ע תל אביב) ותבע את לוי לביוב לבית המשפט, אמר לו:**

יש לך קניון, וכל הקניונים בתל אביב צריכים להיות פתוחים בשבת. למה אתה סוגר בשבת?! אז אמרו ללביוב אתה יכול להביא עורך דין, אמר: אני לא צריך עורך דין. אמרו לו: אתה עורך דין? אמר להם: אני לא צריך עורך דין. והוא פנה ישר לאהרן ברק ראש הבג"ץ, ואמר לו: **תשמע ידידי, אם קיבלת מתנה מהנשיא של אמריקה, נכון שאתה שומר עליה?! וכי אתה תזרוק אותה?! אמר לו: מה פתאום, אני אשמור עליה, זו מתנה שקבלתי מידידי קלינטון, ברינטון, פינטון, פילטון... אמר לו: אם כך, אנחנו קיבלנו מתנה מבורא עולם, אנחנו נבזה אותה?! אמר לו: מה קבלנו מתנה? איפה קבלנו? אמר לו: זו גמרא בביצה (דף ט"ז ע"א): "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, לך והודע להם לישראל". השתתק. אמר לו: אתה צודק, אם אתה מאמין שזו מתנה מבורא עולם זכותך לשמור עליה. ינבח חולדאי, לא צריך שום עורך דין. כשאתה מאמין בכל הלב בדבר הזה, אתה תהיה צודק.**

השבת זו לא כפיה, השבת זה תענוג - "עונג שבת".

ט. הייתי השבוע בהרצליה⁵, תמיד יודעים שהרצליה זה מקום חילוני גמור. הוזמנתי אצל מישהו, אמר לי: אתה יודע עשינו בית הכנסת ואנחנו מפתחים אותו וראש העיר אתנו. ראש העיר אדם טוב, מסורתי, הוא לא נתן למכוניות שתעבורנה דרך העיר שלו, אמר כאן בהרצליה אוטובוס בשבת לא יעבור, מכוניות פרטיות הוא לא יכול לעשות כלום, אבל אוטובוס בשבת לא יעבור. חולדאי יישאר עם החולדות שלו... הוא והחולדות ביחד, זה בא מכאן וזה בא מכאן. אבל בהרצליה לא. הרצליה נקראת על שם הרצל, והרצל בעצמו היה חילוני גמור אבל בסוף שָׁמוּ שָׁמוּ "יה". וזה מה שמחיה את העיר. ואמרו לי שיש שם יהודי אחד גרוזיני - מיכאלשילי (כמדומני) שהוא הלך לעשרים חנויות שהיו פתוחות בשבת על שפת הים, ואמר להם: כמה אתם מרוויחים בשבת? כל אחד אמר לו, זה מרוויח חמש מאות, זה מרוויח אלף וכו', אמר להם: אני אתן לכם כפול ממה שאתם מרוויחים ותסגרו את החנויות בשבת. אמרו לו: נתן לנו כפול? אמר להם: כן. ונתן להם כפול. כל ערב שבת משלם להם, הם לא מבינים. הבן אדם הזה נורמלי?! אמרו לו: למה אתה נותן לנו? מה אכפת לך? אמר להם: אכפת לי וחצי... **אכפת לי שהשבת תיראה במיטבה, שבפרהסייה תיראה שבת. אחרי כמה חודשים שעשה ככה אמרו לו מספיק. אנחנו מרוויחים בחול יותר ממה שהיינו מרוויחים פעם! לכן את שכר המצווה נשמור אותה בשבילנו. זה דבר נפלא מאד אם כל אחד ואחד יוכל לעשות דבר כזה או חלק מזה, ישלם להם מכספי מעשר, והשבת תיראה אחרת. השבת זו לא כפיה, השבת זה תענוג. "עונג שבת". אנשים לא יודעים מה זה עונג שבת, מסכנים אומללים.**

גם יהודי שרחוק מהתורה, יש בלבו ניצוץ

י. והנה יש עוד אחד ברמת גן שהוא חילוני בעוונות, והוא מרשה לאוטובוסים לעבור בשבת. והנה השבוע האחרון שמעתי שהיו שני בתי כנסת ברמת גן שזרקו להם חילוניים חמץ בפסח, ונשאר הדבר הזה אצלו במסורת שפסח וחמץ לא הולכים ביחד, לא יכול להיות. **"הפח נשבר"** (תהלים קכ"ז) פח ראשי תיבות פסח חמץ, זה נשבר זה לא בסדר... אמר שני בתי הכנסת שזרקו להם חמץ בבית הכנסת שלהם, אני משלם להם מטעם העיריה כפול מעל כולם. בגלל העלבון שהיה להם אשלם להם כפול. **שידעו העולם שגם יהודי שרחוק מהתורה, יש בלבו ניצוץ. יש בלבו משהו. יש בלבו איזה דבר.** כתוב "אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה" (פסחים דף ק"ח ע"א), גם שכר היהודי הזה שהוא לא כל כך יודע מה זה שבת, ה' ישלם שכרו על הדבר הזה. שום דבר לא הולך לאיבוד.

עומק הדין וקיבול השכר

יא. הרמב"ם כותב (באגרת תימן): **כשדנים בשמים את ירבעם בן נבט על העגלים שעשה והכשיל בהם את עם ישראל, ידונו אותו גם כן על שביטל מצוות סוכה.** למה אמר מצוות סוכה? כי ירבעם עשה להם חגים חדשים, אמר להם תעשו יום חג הסוכות בחשוון. למה? איך הוא עשה ככה? הוא היה חכם המסכן, "חכם להרע", אמר כמו שאנחנו עושים אדר ב' בשביל שפסח יחול בתקופת האביב. אז הוא יעשה גם כן אלול א' ואלול ב' וממילא חג הסוכות יהיה בחשוון (ראה 5. אמרו לי בפסח אתה סגור ומסוגר, כמו ההפסדה של י"ט ראשון: "יוריחו סוגרת ומסוגרת" (יהושע ו' א)... בוא תראה קצת את העולם...

לע"נ אבינו היקר באדם
רבי גד (סעיד) הכהן
בן תיהא ז"ל
מח"ס בתוך מרחיב גוד
נלב"ע ז' בניסן תשפ"א

ברכת מזל טוב
מעומק הלב לירידים היקרים
ה'ה זוהר וליאת טרבלסי הי"ו
להולדת הבן, שירונו חב נחת
מיוצ"ח! וסיעתא דשמיא בכל
עניניהם, אכ"ר.

מ"א י"ב, ל"ב). אז הוא וודאי ביטל סוכה ולא עשה אותה, הסוכה שלו בחשוון. אז הוא יקבל עונש גם על הדבר הקטן הזה. **מכאן אתה לומד לעניין מי שעושה מצווה שיקבל שכר, אפילו אדם שהוא רחוק ויש לו מצווה אחת, או שיש לו מלה אחת שהוא אמר לטובת עם ישראל הוא יקבל את השכר שלו.**

ברכת המצה בכל ימות השנה

יב. ברכת המצה לספרדים, אנחנו מברכים מזונות כל השנה חוץ מפסח. אותו דבר "גאלט" (מי שלא יודע מה זה, שיביאו לו מנתיבות, זה טעים מאד) הוא קשה וכוססים אותו. מרן כותב אחד הפירושים בפת הבאה בכיסנין שכוססים אותה, היא קשה⁶. והגאלט כוססים אותו, אין ספק, והמצה יש אומרים שלא כל כך כוססים אותה, אפשר לאכול אותה בקלות⁷. אבל סוף סוף כוססים אותם אז הספרדים מברכים על זה מזונות. וככה כותב מרן החיד"א במחזיק ברכה (סי קנ"ח סק"ה). יש מי שטען שהמחזיק ברכה מדבר על המון העם, אבל דעתו היא לברך המוציא. אבל הוא אומר המון העם ככה עושים, והוא לא אמר שהדין לא ככה, אלא המון העם ככה עושים והוא מסכים אתם. ככה נוהגים לברך על המצות מזונות כי כוססים אותם. לכן זה הדין, מברכים על המצות בורא מיני מזונות. אבל יש אומרים לא, בגלל שעל המצה בירכנו עליה בפסח המוציא, נשארה המוציא. ויש דעה שעד פסח שני מברכים המוציא, אבל לא ברורה הדעה הזאת. **הרב עובדיה ע"ה** היה מברך המוציא, אבל הוא אומר ברמז, אני מברך המוציא, ולאחרים הוא מורה להם כדעת המחזיק ברכה לברך מזונות (ועיין בחזו"ע ברכות עמ"ס א).

ישנה דרך לברך 'המוציא' אליבא דכולי עלמא

יג. אבל ישנה דרך שתוכל לברך 'המוציא' אליבא דכולי עלמא, וזה אם אתה אוכל שיעור קביעות סעודה. חכם אחד כתב בעלון שלו לאכול 236 גרם, זה יותר מדאי, מאיפה הבאת את זה? כתוב שצריך ארבע ביצים לפי דעת הרב בית דוד (תאו"ח סי' פ"ב), אז הוא לקח ארבע ביצים, הכפיל 59 (ככה הוא חישב ביצה) - כפול 4 יוצא לו: "גדול אדוננו ורב כח"... (ורב כח עולה 236), יש לו הרבה כח לאכול שבע מצות... מי יכול לאכול שבע מצות? אף אחד לא יכול לאכול ככה. למעשה זה לא נכון, משום **שלא הולכים אחרי המשקל אלא הולכים אחרי הנפח**. והנפח של המצה הוא הרבה יותר ממה שאנחנו חושבים. הרבה יותר קל ממשקל נפח של מים. למה? כי אתה רואה שאם אתה שם מצה על פני המים היא צפה על פני המים, סימן שהיא קלה יותר. ובדקו ומצאו שכל כזית מצה שוקל 9 גרם, לכן **אם אדם אוכל שתי מצות של מכונה ועוד רבע, הוא יכול לברך עליהם לכל הדעות על נטילת ידים והמוציא וברכת המזון, ואם אדם אוכל פחות משתי מצות יברך מזונות**. ממרן משמע (סי' קס"ח ס"ז ה"ל) שאם אתה מברך מזונות אתה יוצא ידי חובה, כי כל דבר ודבר שיש בו ספק, מרן אומר מברכים עליו מזונות, ומשמע שברכת מזונות פוטרת. אבל לכתחילה תקח שיעור כזה, זה לא מכביד, שתי מצות ורבע, מה יכול להיות?!

שכח לספור לילה אחד ספירת העומר

יד. בספירת העומר. מי ששכח לספור לילה אחד אפילו באמצע הספירה, לא יברך יותר. ככה דעת בעל הלכות גדולות (הלכות עצרת), ככה תרומת הדשן (ח"א סי' ל"ז), ככה מרן (סי' תפ"ט ס"ח). אבל יש אומרים היום שמצאו בהלכות גדולות נוסחא אחרת, שהוא מדבר דווקא על הלילה הראשון. אם אדם דילג בלילה הראשון הוא לא יכול אחר כך לספור, אבל אם הוא מדלג באמצע לא נורא, יכול לספור. אבל זה לא נכון. קודם כל, הטעם של בה"ג מטעם תמימות. ואיך תהיה תמימות אם באמצע דילגת? זה תמימות? אם יש לך בגד שקרוע באמצע זה נקרא תמימים? זה לא תמימים. ב'. מהתוספות במנחות (דף ס"ו סע"א

6. יש פירושים שונים בכיסנין (עיין ש"ע סי' קס"ח ס"ז), יש פירוש כיסנין מלשון כיס, שיש בה כל מיני דברים מתוקים וכדומה, ויש פירוש כיסנין ה"ס' בדגש - כסנין, שכוססים את זה. (ויש מפרשים שהיא שני לושנה בשמן, בחלב או בדבש או שיערב בה תבלין, והיו מביאים פת זאת עם קליות ואגוזים שנקראים 'כיסני').
7. היום לא עושים מצות כאלה ששוכרים את השינים, בחוץ לארץ לא היו יודעים לעשות מצות. אחרי פסח כולם בתור לרופא שינים... אי אפשר לזוז. השן הזאת נפלה והשן הזאת נפלה, אתה הולך לרופא שינים ולרופא עיניים... מה לעשות?! היום ברוך ה' עושים מצות טובות.

ד"ה זכר) משמע מדבריהם שאפילו אם דילג באמצע זה לא תמימות. וככה נהגו במשך דורות מימי תרומת הדשן שחי מאה שנה לפני מרן עד דורנו. יכול להיות שיש גירסאות שונות בבה"ג, כי גם מי חיבר אותו עד היום לא יודעים, אחד אומר חיבר אותו רבי שמעון קיירא והשני אומר חיבר אותו רב יהודאי גאון. אז אולי יש הבדל גם בנוסחאות. אבל אחרי שנהגו במשך מאות שנים שמי שדילג לילה אחד לא יכול אחר כך לברך, לא נקום ונעשה חדשות. "עושה חדשות בעל מלחמות". **לכן מזהירים את כולם שלא ישכחו את הספירה של העומר. ולכן השליח ציבור מברך הראשון ומונה ואחר כך חוזרים אחריו, ולא הפוך.** כי אם מתחילים הציבור, לפעמים אחד אומר ימין ואחד אומר שמאל, הוא לא יודע מה לעשות. אז הוא יברך על תנאי, אם השליח ציבור יסכים לי בסדר, ואם לא יסכים לי נחזור עוד פעם... לא עושים ככה, אלא השליח ציבור יברך, והוא יודע מה הימים בדיוק, ואחר כך חוזרים כולם וסופרים.

סופרים וחוזרים וסופרים

טו. ומלבד זה חוזרים וסופרים את העומר בבוקר בתפילת שחרית. וזה לא מנהג חדש שהנהיגו אותו בג'רבא, אלא זה מנהג שמופיע בספר ים של שלמה של מהרש"ל - רבי שלמה לוריא. בסוף בבא קמא הביא כמה מנהגים שונים בין בני ארץ ישראל ובין בבל, ואחד המנהגים שהביא (אות מ"ד) שבני בבל סופרים רק בלילה, ובני ארץ ישראל סופרים בלילה וביום. זאת אומרת שבלילה אומרים: "היום ארבעה עשר יום לעומר שהם שני שבועות", ובבוקר בסוף התפילה לפני שאומרים "תנא דבי אליהו", אומרים: "היום ארבעה עשר יום לעומר שהם שני שבועות". וכולם אומרים ככה, וככה אם אדם טעה או שכח ולא ספר, בבוקר שיתפלל יתקן את זה.

סייג לספירה רמזים וגימטריאות

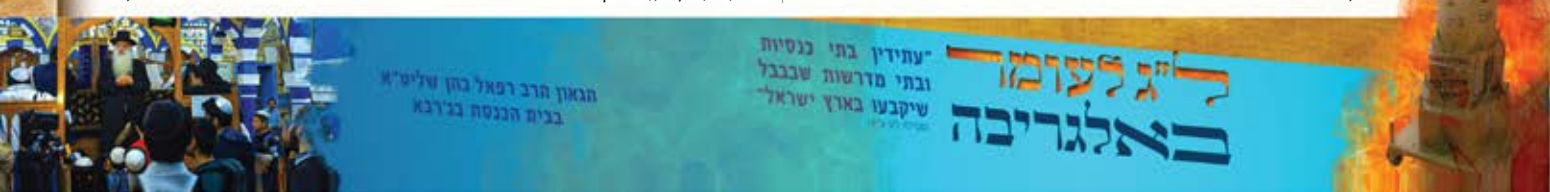
טז. ויש עוד תיקון אחר שעשה רבי יוסף חיים ע"ה (לשון חכמים ח"א סי' ע"ז), כל לילה הוא מביא רמזים וגימטריאות שהם כמנין אותו הלילה, משהו יפה מאד⁸. ומה מרויחים בזה? **אבא ע"ה** אומר שפעם הוא היה סופר את העומר יחד עם כולם - "רוב עם הדרת מלך" (משלי י"ד כ"ח), ואחר כך ראה שלפעמים היה בנסיעה, או שהיה בבית הדין והתאחר, והיה חוזר הביתה ומתפלל ערבית ושוכח לספור את העומר. ולמחרת הוא לא יודע אם ספר אתמול או לא, וכאשר אני תמיד קורא את הגימטריאות האלה, אני פותח את הספר ורואה ובודק האם הגימטריאות האלה חדשות או ישנות בשבילי, אם הם חדשות סימן שלא ספרתי, ואם הם ישנות זה סימן שאמרתי אותם בלילה, אז אני יודע בבוקר שאני ספרתי. לכן כדאי שאדם יאמר אותם. **רבי שמעון חירארי ע"ה** בבית הכנסת שלו אחרי שהיו סופרים את העומר היה אומר את כל הקטע של "הושענא הושענא" וכולם חוזרים אחריו. אנחנו לא נוכל להכביד על הצבור, אבל מי שיש לו ספר שיקרא את זה, מה יכול להיות?!

מסופק אם ספר

יז. מי שנסתפק אם הוא ספר או לא, כתבו (ש"ע סי' תפ"ט ס"ה) שיכול להמשיך לספור בברכה, מטעם ספק ספיקא. כי יש דעת התוספות (מנחות שם) שאין צורך ב"תמימות", וכי יתכן שנאמר לאדם לברך, הרי אם יפסיק לילה אחד יפסיד את הכל?! אלא ודאי שכל לילה זו מצוה בפני עצמה⁹. ואם כן לגבי אדם שהוא מסופק אם הוא ספר או לא, יש לנו ספק ספיקא. שמא ספרתי אתמול, ואם תמצא לומר שלא ספרתי, שמא העיקר כדעת התוספות שכל לילה מצוה בפני עצמה. ולכן יכול לברך מספק ספיקא.

אין אומרים ספק ספיקא בברכות

יח. ואף על פי שבמקומות אחרים אפילו אם יש עשרה ספקות לא מברכים.
8. ויצאו מחדש כל התיקונים שלו עם ניקוד מטעם הישיבה. **תלמיד חכם אחד [ר' אורי מאוזן נר"ו]** הוציא את זה בצורה יפה מאד. ועכשיו הוא מוציא את זה במהדורא שניה.
9. והנה יש לנו דוגמא מספירת שבעה נקיים שלא אומרים בכל יום: "היום יום אחד לספירה", אלא סופרת הכל בלי ברכה, ולמה לא מברכים? התוספות בכתובות (דף ע"ב ע"א ד"ה וספרה) אומרים שהטעם הוא שיש חשש שמא תראה ותסתור, ונמצא ברכתה לבטלה. ואם אתה חושש שמא תראה ותסתור, א"כ גם כאן גבי ספירת העומר, יש לחוש אולי ישכח, או יקרה לו משהו ולא יוכל לספור, ולפעמים אדם יודע שבאמצע ימי הספירה יהיה לו ניתוח, מה יעשה?! (וראה גליון מס' 11 הערה 5 - השיעור עמ' קפ"ו), א"כ אף אחד לא יוכל לספור בברכה?! אלא מוכרח שכל לילה זו מצוה בפני עצמה.

ככה קבע הרב מכתם לדוד - רבי דוד פארדו¹⁰ (או"ח סי' ג'), **שכל ספיקות וספיקי ספיקות שאתה מרבה בברכות כולם להקל**. וכולם אחריו הסכימו לדבריו¹¹. וא"כ לכאורה גם כאן, אפילו שיש ספק ספיקא לא היה לנו לומר לו שימשיך לספור בברכה. אבל כאן בגלל שהסברא של בה"ג לא מסתברת, ויש אומרים שספירת העומר מדאורייתא גם בזמננו¹² (רוב הפוסקים סוברים שהיום היא מדרבנן), **לכן אדם שברור לו שהוא שכח לילה אחד, לא יכול לספור יותר, אבל אדם שהוא מסופק אם ספר או לא, יוכל להמשיך לספור אחר כך בברכה**.

קטן שהגדיל בימי הספירה אם ממשיך לספור

יט. יש ויכוח גדול גבי **קטן שהגדיל בימי הספירה**, ילד קטן פחות מגיל שלוש עשרה שיום ההולדת שלו באמצע ימי העומר. יש אומרים שכיון שבתחילת ימי העומר היה חייב רק מדרבנן, כי זה רק חינוך מדרבנן, ואחר כך כשהגדיל התחייב מדאורייתא, לכן אין דרבנן מפיק דאורייתא ויספור אחר כך בלי ברכה. הדין הזה כתוב בברכי יוסף (סי' תפ"ט ס"ק כ') בשם ספר פרי הארץ (ה"ג סי' ז') מחכם גדול בירושלים לפני מאתיים שנה. ושערי תשובה (שם ס"ק כ') לא הבין אותו, אמר כנראה אצל הספרדים לא מתחילים להתפלל רק מגיל שלוש עשרה, אבל אנחנו האשכנזים מתפללים מגיל שמונה-תשע. עשה אותנו עמי הארץ... אצלנו לא מתפללים עד שיעשה בר מצוה, אומרים לו ממחר תקח סידור, ועד עכשיו מה היית עושה? משחק בגן... ולמה הוא כתב ככה? כי הוא לא ראה את ספר פרי הארץ במקומו. ובימינו נדפסו הספרים האלה, **והרב עובדיה בשו"ת יבי"א** (ה"ג האו"ח סי' כ"ח) בדק שם¹³, ומה מתברר? שכוונתו שמה שספר לפני כן זה מטעם חינוך, ולא מן התורה. ועכשיו יש לו חיוב מהתורה, ולא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא.

בליל הבר-מצוה יכוין ב"אהבת עולם" לצאת יד"ח בברכות התורה

כ. ומזה הרב ע"ה למד לדבר כיוצא בזה (בשו"ת יבי"א שם), **הרי מי שעושה בר מצוה** (בכל השנה כולה) החיוב שלו מתחיל מהלילה ולא מהבוקר¹⁴, ובבוקר הוא התפלל ואמר בברכות התורה, אבל ברכת התורה הזאת היא מדרבנן רק משום חינוך, ובלילה זה מדאורייתא, א"כ איך זה מוציא את זה? לכן הרב אומר שבמקרה כזה **כשיאמר בתפלת ערבית ברכת: "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת"** יכוון בה לצאת ידי חובת ברכות התורה. כמו שכתוב בגמרא בברכות (דף י"א ע"ב) שאדם שהשכים בבוקר ולא אמר ברכות התורה ואמר אחר כך ברכת "אהבת עולם", נפטר באהבת עולם. וא"כ גם זה נפטר בברכת אהבה רבה. כי זה אותו דבר.

ספק ספיקא בקטן שהגדיל

כא. אבל כאן בנדון שלנו אין דבר שהוא נפטר בו באותו לילה. והרב האריך בזה מאד¹⁵. אבל שמעתי הערה מבחור אחד בישיבה, אמר לי שיש לו הסבר יפה מאד שיוכל לברך גם אחרי בר מצוה. מה ההסבר? שיש לנו ספק ספיקא (וכבר אמרנו שבועומר מברכים מספק ספקא), שמא כדעת התוספות שכל לילה מצוה בפני עצמה, ואפילו שלפני כן היה קטן או אפילו לא בירך לגמרי לא נורא, כי הרי כל לילה מצוה בפני עצמה, ואם תאמר כדעת בה"ג שהלילות

10. והוכיח את זה בתשע הוכחות, וכאשר הגיע להוכחה התשיעית כתב: "קרא לתשיעי עצירי" (ע"פ בכורות דף ט"א)... נעצתי כאן, ואין לי עוד הוכחות.

11. יש כאלה שמחפשים פוסקים לפניו. אבל אחרי שהוכיח לא ראינו אף אחד שניסה לחלוק עליו.

12. יש אנשים שלא מבינים. מה נעשה להם?! חכם אחד כתב שספירת העומר היא מדאורייתא הרוב או לכל הפוסקים, ולמה? כי ראינו שבעלי האזהרות כתבו שמצוה לספור את העומר. אבל הרי בעלי האזהרות כתבו גם כן שמצוה להקריב קרבנות, האם זה הוכחה שמצוה להקריב קרבנות בזמן הזה? מה פתאום?! התורה אמרה "שבעה שבועות תספור לך" (דברים ט"ז ט) וזה עיקר המצוה, אבל אין שום הוכחה אם היום זה מדאורייתא או מדרבנן.

13. אין ספק שיוצא בעולם שהרב לא עבר עליו מתחילתו ועד סופו. **הרבה מקשים עליו מחוסר הבנה וחוסר ידיעה, אם היו קוראים את המקורות שלו היו מבינים**. אם יש קושיא - יש קושיא, ודאי. אבל לא להקשות סתם אין אתה חולק על פלוני ופלוני? קודם כל תקרא את הדברים, תתבונן בהם ותראה.

14. ולכן אומר הגאון מווילנא (ככה ראיתי בשמו) **למה רבנו הקדוש התחיל את המסכתות בדיו: "מאימתי קורין את שמע בערבית"? למה הוא התחיל בקריאת שמע של ערבית ולא בקריאת שמע של שחרית או במצוה אחרת? אלא זה בגלל שהמצוה הראשונה שהילד מתחייב בה מדאורייתא, זו מצוה קריאת שמע של ערבית**. כי בבוקר הוא היה בגיל שתיים עשרה נקודה תשע תשע תשע... ואחר כך בליל הולדתו השלש עשרה הוא מתחיל לקיים קריאת שמע מן התורה, ולכן רבנו הקדוש התחיל בקריאת שמע של ערבית.

15. **והרב שמועון חירארי ע"ה** אמר אני לא יכול לקרוא את הכל, כי האריך הרבה מאד ואין לי כח אפילו לקרותו, אבל יש לי הערות (שו"ת שער שמועון אחד ח"א סי' ס"ח). אין אפשר להעיר על חכם שלא קראת אותו כולו?! הרי צריך לקרא את כל דבריו, ורק אחר כך להעיר! אבל הוא בכל זאת כתב הערות.

מחוברים יחד וצריך "תמימות", יכול להיות דאית דרבנן ומפיק דרבנן. כי יש דעה שספירת העומר בימינו היא מדרבנן, ואם כן אין בעיה כל כך, כי אפילו שקודם שהגדיל היה "תרי דרבנן" ולאחר שהגדיל רק חד דרבנן, זה לא נורא.

ההלכה בזה

כב. הרב עובדיה הרגיש בזה, וכתב (חזו"ע י"ט עמ' רכ"ז ויבי"א שם) שלעומת זה אפשר לומר להיפך, שמא כמאן דאמר שספירת העומר גם בימינו מדאורייתא, ואם תמצא לומר שהחיוב הוא מדרבנן ולא מדאורייתא, שמא לא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן. אבל מחילה מכבודו, הרי גם כשאמרת שהחיוב הוא מדאורייתא, עדיין לא ברור שאינו יכול לספור, משום שאם נאמר כדעת התוספות שכל לילה זו מצוה בפני עצמה, אפילו אם נתפוס שהחיוב הוא מדאורייתא, החיוב הוא כל לילה בפני עצמו, וקטן שהגדיל יכול להמשיך לספור. מתי אומרים ספק ספיקא? אם אני תופס צד אחד ולפי הצד הזה ודאי אסור לך לברך, אבל כאן גם אם נתפוס שהחיוב הוא מדאורייתא, עדיין לא בטוח שאסור לו לברך ולספור, כי יתכן שאפילו אם החיוב הוא מדאורייתא, כל לילה מצוה בפני עצמה. בכל ספק ספיקות שבעולם, כאשר אתה תופס ספק, צריך שיצא לפי אותו ספק שברור כך וכך, אבל אם גם בצד הזה אתה צריך עוד צד, אתה לא יכול לומר לילד שגדל אסור לו לברך. כי גם למאן דאמר דאורייתא שמא כדעת התוספות, שכל לילה מצוה בפני עצמה. זו הערה שאמר לי **רבי מישאל חיימוב הי"ו** לפני כמה שנים. ויש עוד ספר "וספרתם לכם" של חתני **רבי דקל כהן** שיהיה בריא, ושם (בחלק השו"ת סי' ה') נתן עוד טעם שתינוק שהגדיל יכול לברך. וגם הרב בעצמו בספריו האחרונים - חזון עובדיה (יום טוב עמ' רכ"א) אומר שמי שרוצה לברך יכול לברך, אבל עדיף שלא לברך וכמו שכתב הברכי יוסף משם ספר פרי הארץ. **לכן לכתחילה מורים לו שלא לברך ויסמוך על הש"צ ויאמר לו שיכוון עליו (אם הוא ת"ח). ומי שבירך בעצמו בירך.**

"יפרסו אלחצירה אקבל אג'אמע"

כג. אנחנו אומרים: "הרחמן הוא **יבנה בית המקדש** ויחזיר העבודה למקומה". ובכל הספרים כתוב: "הרחמן הוא יחזיר העבודה למקומה". היה חכם אחד בג'רבא שמו **רבי כמייס** (עמוס) כהן, ואמר לי שעל זה אומרים בערבית: "פרסו אלחצירה אקבל אג'אמע". מה הפירוש? שכאשר הערבים בונים את המסגדים שלהם, אחר כך כל אחד שמתפלל שם¹⁶ פורס איזו מחצלת ומשתחוה עליה. וכי יש אחד שיפרוס מחצלת לפני שיבנה את המסגד? הרי קודם כל בונים את המסגד ואחר כך פורסים את המחצלת. ומה העניין? כי אתה אומר "הרחמן הוא יחזיר עבודת בית המקדש", כאילו שבית המקדש קיים, וחסר רק שיחזירו את העבודה. אבל עדיין אין לנו את בית המקדש, לכן צריך לומר "הרחמן הוא יבנה בית המקדש ויחזיר העבודה למקומה". והוא מצא ככה בסידור שנדפס לפני מאה וארבעים שנה בתונס, שמו "עץ שתול". ובאמת ככה גם כתוב בתוספות במסכת מגילה (דף כ' סע"ב ד"ה כל), ועוד ראינו בשם **רבי יעקב רקאח** (רבם של הטריפוליטנים)¹⁷ שכתב לומר: "הרחמן הוא יבנה המקדש ויחזיר העבודה" וזה ראשי תיבות שם הוי"ה. וככה עדיף לומר: "הוא יבנה בית המקדש ויחזיר העבודה".

"כי לישועתך קוינו וציפינו כל היום"

כד. ונכון ששער הכוונות (דף פ"ה ע"ב) לא אמר "הוא יבנה בית-המקדש". אז מה? וכי אסור לומר כך? אדרבא אתה מרחיב את הדברים. אנחנו אומרים בתפלה: **"כי לישועתך קוינו וציפינו כל היום"**, ותלמיד חכם אחד שאל למה אומרים: "וציפינו", הרי שער הכוונות (דף ל"ז ע"א) לא כתב את זה? אמרתי לו שאלו את **רבי עובדיה הדאיה** שהיה בקי בשער הכוונות ובכל ספרי הקבלה שבעולם, ואמר שאפשר לומר: "וציפינו" (שו"ת ישכיל עבדי ח"ח סי' כ"ו אות ג'). וגם **רבי חיים פלאג'י** אמר שאומרים "קוינו וציפינו" (כף החיים סי' ט"ו אות ל"ד). ו**רבי יוסף חיים** בתפילות שלפני בדיקת חמץ בליל ארבעה עשר בניסן (לשון חכמים ח"א סי' מ"ד), כותב גם כן "קוינו וציפינו" בפשיטות. אם הוספנו "וציפינו" מה קרה?! וגם כאן יאמרו: "הרחמן הוא יבנה בית המקדש ויחזיר העבודה".

16. הלואי והיו מתפללים כמו בני אדם, אנחנו התפילות שלנו אין בהם קללות, רק "למינים ולמלשינים", "ומלכות הרשעה", שעושים לנו צרות. אבל אנחנו לא אומרים "תהרוס כל הגוים", אבל הם משתנעים ומכניסים בתפלות שלהם כל מיני עניינים של רצח וזימה וכו'.
17. יש סידורים שנדפסו על פיו, אבל העורך של הספרים יורד על כל מי שאומר אחרת.

שתיה הלשון ברורה יותר.

יש "טהרה" ויש "טהרה"

כה. בפרשת השבוע פרשת תזריע, יש שם: "דמי טהרה" ו"ימי טהרה". והעולם חושבים שזה אותו דבר, אבל זה לא נכון, כי "דמי טהרה" זה בלי מפיק ה"א, ו"ימי טהרה" עם מפיק ה"א. ולמה? "ימי טהרה" פירושו ימי טוהר שלה, ו"דמי טהרה" פירושו דם טוהר. כמו שאנחנו אומרים: "צְהֵלָה ורינה", ויש כאלה שאומרים "צְהֵלָה", אבל הרב חיד"א מביא בשם ספר שלמי ציבור שלא יאמר "צְהֵלָה" כי יש לזה משמעות: "והעיר שושן צְהֵלָה ושמחה" (אסתר ח' ט"ו)¹⁸. ואותו דבר גם כאן, "דמי טהרה" פירושו דם טוהר, שהדם טוהר¹⁹.

מתי "ושערה" ללא מפיק בה"א

כו. כתוב עוד: "ושערה לא הפך לבן" (ויקרא י"ג ד') ואנשים לא יודעים מה הפירוש. וחושבים "שערה לא הפך לבן" אומרים שערה (מפיק), לא ככה, אלא כשכתוב "לא" אין מפיק בה"א. אם כתוב - "ושערה הפך" (פסוק כ') יש מפיק. למעשה מסתבר אחרת, למה? כי אם יש מפיק ועוד ה"א אחר כך, זה קשה לביטוי, ובמקרים כאלה משחררים את ה"א. כמו למשל: "הכרת תכרת הנפש ההיא עוונה בה" (במדבר ט"ו ל"א). לכאורה צריך להיות "עוונה" (במפיק)? אלא כותב רבי יעקב קמינצקי שהטעם שנקדו כך כדי שיהיה יותר קל לקרוא, כי כתוב אחר כך "בה". ואם היו עושים מפיק ב"עוונה", היה מפיק ודגש ומפיק, וזה יותר מדאי, לכן עשו "עוונה" בלי מפיק. וכאן כשכתוב "ושערה הפך" זה עם מפיק אפילו שאחריו יש ה"א, ואם כתוב: "ושערה לא" זה בלי מפיק. ואדם לא יכול לעשות חכמות מדעתו (האשכנזים אומרים "אל תעשה חוכמס"...) תלמד מה שכתוב, ואם זכית להסביר - תזכה למצוות, ואם לא זכית - זו חוקה.

ספר המוסר הטוב ביותר הוא פרקי אבות

כז. השבוע מתחילים פרקי אבות. אמר חכם גדול רבי אמייס כהן ע"ה (היה הרב הראשי לתוניסיה). **ספר המוסר הטוב ביותר זה פרקי אבות.** אם תערוך פרקי אבות לעומת ספרים שכתבו הפילוסופים (יש גם להם כל מיני ספרי מוסר שלהם)²⁰, תראה שהם לא שווים כלום לעומת פרקי אבות שלנו. מלה אחת של פרקי אבות היא נפלאה מאד. אבל טבע האדם שיראה שהדשא של השכן יותר טוב.

מויתור אף פעם לא מפסידים

כח. כמו אותם שני אחים שגרמו לנו בעוונות את חורבן הבית השני - הורקנוס ואריסטובולוס. הורקנוס היה הגדול ואריסטובולוס היה אחיו הקטן, וכל אחד רצה שהוא יהיה מלך וכהן הגדול, והכל. ורבו ביניהם ולא הלכו לסנהדרין²¹, אלא הלכו לרומי. והיא בכלל אכפת לה מי יהיה המלך? היא רוצה להחריב את הכל, ולקחה כסף מכאן ומכאן. השיטה שלהם הייתה "הפרד ומשול" - תפריד ותמשול אתה. ומה עשו האחים הטפשים האלה? לקחו את הכסף של בית המקדש ורוששו אותו. כל אחד מהם גנב קצת, ומהכסף של בית המקדש שלנו בנו אמפי-תיאטרון - תיאטרון ענק שקיים עד היום ברומי²², וכל זה מכסף בית המקדש. ולמה עשו ככה? כי הם לא יודעים את הערך של חכמי ישראל והסנהדרין, שכל דבר אומרים בנחת ובאהבה. וזה מה שקורה במדינה הזאת שכל אחד רוצה להיות ראש, אני בראש! אני בראש! אני בראש! תפסיקו עם ההבלים האלה. **להתאחד ולוותר מעט. הרב שטיינמן ע"ה היה אומר, מויתור אף פעם לא מפסידים.** תוותר תוותר ותעלה אחר כך.

18. והקשה לי תלמיד חכם אחד: הרי "צְהֵלָה ושמחה" הצד"י בקמץ. ואילו "צְהֵלָה ורינה" שפירושו שם דבר, היא בפתח אמרתי לו: נכון, אבל אנחנו הספרדים לא מבינים כל כך בין קמץ לפתח, ולכן אנחנו אומרים: "צְהֵלָה ורינה לזכר מלכותו", על משקל "טהרה" (ויקרא י"ב ד'), ו"תְהֵלָה", (יש באיוב ד' י"ח): "הוּ בַעֲבֹדֵי לֹא יֵאֱמָר וּבִמְלֹאכֵי יָשִׁים תְהֵלָה". ואילו צְהֵלָה אם תעשה בצד"י פתח אין הכי נמי, אבל אם תעשה בצד"י קמץ רזה זרי פועל. כמו "והעיר שושן צְהֵלָה ושמחה". לכן עדיף לומר "צְהֵלָה". וככה יוצאים מידי כל הספיקות.
19. ככה זה מדין התורה ומדין הגמרא. והרמב"ם כותב (בפרק י"א מהלכות איסורי ביאה ה"ו) שהגאונים גזרו על דם טוהר, שהדם הזה שהאשה רואה מיום שביעי ללידה עד יום השלושים ושלושה לזכר, או מיום י"ד ללידת נקבה עד יום הששים וששה, אסור. הם גזרו, אבל התורה קוראת לזה "דמי טהרה".
20. יש להם ספר: "ניהנת המדינה לאפלטון". ואריסטו אני לא יודע אם יש לו, אבל יש להם כל מיני ספרי מוסר.
21. והם היו פוסקים להם שמדין תורה הן הבכור יירש את אביו. והשני יהיה שר צבא או משהו אחר. יהיה מה שיהיה.
22. ואיני יודע אם הוא ממש קיים, או שיש רק את החורבות, זכר למה שהיה פעם.

אם אדם ילמד כל יום כמה דקות שער הביטחון, יתמלא בביטחון ובשמחה

כט. יש עוד ספר שהדור הזה לא יודע את הערך שלו. **ספר המוסר הכי טוב בעולם זה מסילת ישרים.** אבל יש ספר שיש בו דבר שאין לו לא אח ולא רֵעַ, **חובות הלבבות** - יש בו את שער הביטחון, ומי שלומד שער הביטחון ירגיש נפלא מאד. **ואם אדם ילמד כל יום חמש או עשר דקות שער הביטחון, יתמלא בביטחון, יתמלא בשמחה, יתמלא בחדוה, ויתמלא בעז²³.** אם כל חברי הכנסת שמתבטאים אחד על השני ומדברים אחד על השני ומשמיצים אחד את השני: 'צריך לזרוק את כל החרדים למזבלה', יזרקו אותך קודם כל... מה אתה זורק חרדים!? **אתה לא יודע שבלי החרדים המדינה הזאת לא הייתה קיימת בכלל, ועם ישראל לא היה קיים בעולם!** אם כל חברי הכנסת שמתבטאים ככה היו מדברים כבני-אדם, כמה היה יפה! אבל מסכן בן-אדם זה הוא משוגע. והמשוגעים האלה צריך להוסיף אותם בתפלה - "למשוגעים כאלה - אל תהי תקוה"... אנחנו נתפלל שהקב"ה שְׁעוּשָׁה שְׁלוֹם בְּמִרְמוֹי [הוא יעשה שלום עלינו ועל כל עמו ישראל].

"הוא ברחמי יעשה שלום עלינו"

ל. **מה זה "עושה שלום במרומיו"?** הכוכבים מפוזרים במרחבים ענקיים, ויש מיליארדים של כוכבים²⁴, הקב"ה עושה שלום, ומעולם אין התנגשות בין כוכב זה לכוכב אחר, ויש להם מרחב. כמו שאמר רבי ישראל נג'ארה (בפיטו "בצל חורש"): **"מקום רחב לא צר"**, אין שם דבר צר, כי הקב"ה אין לו בעיה להרחיב לכולם. לכן עושה שלום במרומיו, יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל אחינו, וכן יהי רצון ונאמר אמן. שלא תהיה איבה בין חילוניים לדתיים, שהחילונים יכבדו את הדתיים, והדתיים יסבירו לחילוניים. אם הבין - הבין, ואם לא הבין - לא הבין, מה נעשה לו? אנחנו לא חייבים יותר מזה, היום אי אפשר בכת, אלא צריך להסביר בטוב טעם. **ובעזרת ה' נזכה לזמן שכל עם ישראל יבינו ויכבדו שבת. וכל עם ישראל יבואו להתפלל. וכל מי שנמצא בצרה ובצער, רים עיניו לשמים ויאמר: הקב"ה תעזור לי!** אומר רבי נחמן מברסלב: **אפילו אחד שמרים עיניו לשמים ומתפלל, זה גם נחשב שחזר בתשובה.** אפילו אם לא אמר כלום, רק הרים עינים למעלה ואמר: ריבון העולמים תעזור לי²⁵! הקב"ה יזכה אותנו שנראה בגבורה של עם ישראל, במעשים הטובים שלהם, ונזכה כולנו לגאולה שלמה במהרה בימינו, אמן ואמן.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל השומעים ב"קול ברמה", ולמחרת ב"מורשת"²⁶, **וכל מי שמתפעל ומקבל דבר טוב מהדברים שאמרנו, הקב"ה יברך אותו ויזכה אותו וימלא כל משאלות לבו לטובה, וכן יהיה רצון ונאמר אמן.**

23. לפני כמה שנים היה חייל אחד שהגיע לבית הכנסת אליהו הנביא, והוא היה בצער גדול. אמר לי שהיו לו שני ילדים קרובי משפחה - אח ואחות שנדרסו רח"ל בגיל ארבע ובגיל חמש והלכו. ומאז הוא לא יכול להתפלל ולא שום דבר, כולו משועמם. וחיי אינם חיים. אמרתי לו אתה מכיר את ספר חובות הלבבות? אמר לי: כן. אמרתי לו אתה מכיר את הפירוש "לב טוב" של הרב יוסף ליברמן? אמר לי: כן. אמרתי לו תיקח את חובות הלבבות, ותלמד בו כל יום חמש דקות עם הפירוש הזה. (כי השפה של חובות הלבבות מתורגמת מערבית, ובעברית התרגום והסגנון קשה. והפירוש הזה מסביר ומרחיב.) אמר לי בסדר. ואחרי שבועיים אני יורד לכיבת הכנסת, ואני רואה חייל עם מדים, אמרתי לו: מה אתה עושה כאן? באת לגייס אותי?! אמר לי לא באתי לגייס אותך, אלא באתי לומר לך שהעצה שלך אין כמותה. **חובות הלבבות החייה אותי!**

24. פעם אמרו שיש ששים רבוא כוכבים, אבל יש יותר. ופעם אמרו שבשביל החלב יש כמה מיליונים, אבל יש יותר. וכמה שיאמרו, יש יותר, כי הגמרא בברכות (דף ל"ב ע"ב) מביאה מספר עצום מאד, ומי שרוצה למצוא את המספר של הכוכבים, המחשבון כבר לא מכיל אותו כי זה מספר בן 18 ספרות... יקח מחשב רגיל, ואת האפסים ישאיר אחר כך, במקום שלושים יכתוב שלוש. ואחר כך תכפיל בשלוש מאות ששים וחמשה אלפי רבבות, אלף זה שלושה אפסים ורובה זה ארבעה אפסים, תשאיר עוד שבעה אפסים בצד לסוף. ותמצא מספר שיש בו שמונה עשרה ספרות! מיליארד כפול מיליארד! וכשהי קוראים את זה בגמרא אמרו זו חומצא, כי איך זה יכול להיות ואיך יתכן דבר כזה. בימי הרמב"ם חשבו שמספר הכוכבים בשמים אלף עשרים ושנים. ובימי רלב"ג אמרו שיש אלף תשעים... תודה רבה... מה זה אלף תשעים? הרי יש מיליארדים!

25. הגמרא (ברכות דף ס"ג ע"א לפי גירסת עין יעקב) אומרת "גבנא אפום מחתרתא רחמנא קריא", הגב על פי המחותרת צועק: רבון העולמים, תשמור עלי שלא יתפס אותי השוטרים. אבל אתה עושה עבירה?! עבירה הוא עושה, אבל הוא מתפלל שלא יתפס אותו בני אדם. "אפום מחתרתא רחמנא קריא" - על פי המחותרת הוא קורא לקדוש ברוך הוא.

26. ככה אמרו לי. איפה ראינו ש"מורשת" ביחד עם "קול ברמה"? כי כתוב: "תורה צויה לנו משה מורשה קהילת יעקב" (דברים ל"ג ד') - "מורשה" זה מורשת, ו"יעקב" ש בסוף ק"ב זה ראשי תיבות "קול ברמה"...

דרוש לשבת כלה

דרוש לשבת כלה אשר דרשתי בשנת תר"ץ לפ"ק בינינו עמ"י עשו ליקבה"ו בדור"ו רוד"ו וגו' ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננה אמן כן יהי רצון.

הנושא: (במדבר ד' י"ט) וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשתם את קודש הקדשים אהרן ובניו יבואו ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו.

גרסינן בילקוט יתרו (רע"א) דבר אחר (שמות י"ט א') בחדש וגו' בא חודש. אמר רבי אבין כשנגלה הקב"ה אל משה בסנה אמר לו הקב"ה בהוציאך את העם וגו', והיה משה מצפה ואומר אימתי וגו', וכיון שהגיע אמר לו הקב"ה בא חדש שהיית מצפה לו. אינו אומר בירח אלא בחודש. משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו בן ועמד על פרקו. בקש אביו להשיאו ולא היו ארגונין. אמר המלך אין כבודו של בני להשיאו בחצר ישנה, ואם אמתין עד שאעשה חדשה אני מאחר שוחתו של בני. מה עשה המלך? הביא נפחין ואומנין וגו'. כך כשיצאו ישראל ממצרים היו בהן סומין, חרשין וחגרין. אמר הקב"ה תורה כלה תמימה שלימה היא שנאמר (תהלים י"ט ח') תורת ה' תמימה וגו' אתן אותה לדור זה שיש בהם בעלי מומין? אמתין עד שיעמדו בניהם, אני מאחר בשמחתה של תורה. מה עשה הקב"ה? רפא אותם ונתן להם את התורה. ומנין שמי שהיה סומא היה רואה שנאמר (שמות כ' י"ד) וכל העם רואים את הקולות. ומי שהיה חרש נעשה שומע, שנאמר (שמות כ"ד ז') נעשה ונשמע. ומי שהיה חגר נעשה שלם שנאמר (שמות י"ט ז') ויתיצבו בתחתית ההר. עכ"ל"ה.

ידוע הדבר ומפורסם הענין כמה גדלה מעלת ישראל לפני הקב"ה שאבה אותנו אהבה עזה ובהר בנו מכל העמים, בחירה אמיתית, כבחירת האומן בכלי מלאכתו שודאי מה שבחר בלי ספק שאין בו שום דופי, וכל שכן הקב"ה שהוא בורא הכל ובוחרן לבות וכליות, שודאי בחירתו בנו היא בחירה אמיתית. בחירת ישראל מכל האומות היא מצד שני דברים: א) מצד אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, שעמדו בכמה נסיונות של עוני ועושר ובכל זאת החזיקו מעמד ולא נטו ימין ושמאל. ועוד שהיו מעורבים בין האומות, אם אברהם אבינו ע"ה, אביו ומשפחתו היו עובדי עבודה זרה וגם כל העולם כולו עובדי עבודה זרה, והוא בא מנגד ונלחם נגד זה והיה מגייר גוים שנאמר (בראשית י"ב ה') ואת הנפש אשר עשו בחרן. יעקב אבינו ע"ה היה בבית לבן עשרים שנה, ובכל זאת הוא אומר בבית לבן גרתי ותר"ג מצות משרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, וגם אשתו רחל גנבה התרפים אשר לאביה כדי להפרישו מן העבודה זרה. מכל זה ניכר להדיא שהם היו מתמסרים לעבודת ה' יתברך במסירות נפש. ב) מצדנו אנו עצמנו עם ישראל נטיעות הדומות לשרשים, עבדנו ה' יתברך בהיותנו על ארצנו ועל נחלת אבותינו איש תחת גפנו ותאנתו, וגם בהיותנו בגלות גוף ונפש זה כמה מאות שנים בין הגוים לא התערבנו איתם ולא למדנו ממעשיהם הרעים אלא (תהלים מ"ד כ"ג) עליך הורגנו כל היום למען קדושת שמו יתברך. ולכן מתוך נקיון כפים שהתנהגנו בו בחר בנו ה' יתברך מכל אומה ולשון, ולא עוד שקראנו בניו שנאמר (דברים י"ד א') בנים אתם לה' אלהיכם, וזאת באמת חיבה יתירה כדברי התנא (אבות ג' י"ד) חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום. אכן בעיקר דברי התנא יש להבין

מפני מה הביא ראה רק מן פסוק בנים אתם לה' אלהיכם שהוא בפרשת ראה, ולא הביא מפסוק (שמות ד' כ"ב) בני בכורי ישראל שהוא מוקדם בפרשת ורא. ונראה לי לומר כי אמרו חז"ל בגמרא (קידושין ל"ו ע"א) רבי מאיר ס"ל אפילו כשישראל אינם עושים רצונו של מקום נקראים בנים שנאמר (ישעיה א' ד') בנים משחיתים. והטעם הוא משום שמעריכם כנגד האומות ובכל אופן ישראל תמיד יש להם חשיבות לגבי אומות העולם, ולכן שפיר הביא מפסוק בנים אתם לה' אלהיכם, כי מתיבת "אתם" יש לדרוש יפה אפילו שהם שוגגים או טועים בעבירות, וענין שדרשו חז"ל (ראש השנה כ"ה ע"א) בפסוק (ויקרא כ"ג ב') אשר תקראו אתם, אפילו שוגגים אפילו טועים בכל זאת נקראים בנים לא כן מפסוק בני בכורי ישראל וכמובן.

ומרוב אהבת ה' יתברך בעמו ישראל נתן לנו תורתו הקדושה אשר מלאכי השרת נתאוו לה וכמבואר בגמרא (שבת פ"ח ע"א) כשעלה משה למרום לקבל התורה אמרו מלאכי השרת מה לילוד אשה בינו וגו'. והרב בן איש חיל (ח"ב דרוש ג' לשבת כלה) הקשה וכי השמים הוא שלהם ומה להם אם עלה משה לשמים, ונראה לי לומר דכוונתם בזה כיון שהוא ילוד אשה צריך להיות בארץ ששם משכנו, ואנו שוכני שמים נשב בשמים, וזוכה תורה מדינת דבר מצרא. לזה אמר לו הקב"ה אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה. ורמז לו להשיבם שישראל הם בני מצר מצד נשמתם שהיא מעולם הבריאה והמלאכים מעולם היצירה שהיא אחר עולם הבריאה וכמו שאמר רבינו האר"י ז"ל במה שאנו אומרים ברוך אלקינו שבראנו לכבודו דהיינו מעולם הבריאה, ובאמצעות זה ונתן לנו תורת אמת. ומה שבן איש חיל ז"ל פירש הכוונה מה לילוד אשה בינו ברש הרב מערכי לב ז"ל דכל תביעתם היתה בשביל התורה שרק הם זוכים בה בטענה (קידושין נ"ט ע"א) של עני מהפך בחררה כפי מה שכתב רבינו מהר"ם אלשיך ז"ל (סימן ס"ז) דאם המוכר או הנותן נתן להמקבל בלי תביעה שרי. אך הם באו בטענה דכיון דאין דרכו לעלות לשמים נמצא עלייתו זו היא בעצמה דיבור שרועה לקבל התורה. וכה"ג אמרין בכתובות (נ"ג ע"ש). ולכן אמרו מה לילוד אשה בינו והשיבם הקב"ה לקבל התורה בא, כלומר לא בא לבקש כי כבר אמרתי לו שאתן לו התורה שנאמר (שמות ג' י"ב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדו...הזה. וזוהו פירש הרב ז"ל כוונת מאמר חז"ל בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה באותה שעה. מה עשה הקב"ה? צר קלסתר פיו של משה דומות לאברהם אבינו ע"ה, ואמר להם לא זה שידדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו בשר בחלב וגו'. והרב מהר"ש יפה ז"ל הקשה וכי מי שהזמינו בחירו פעם אחת לאכול אצלו יתבייש ממנו ולא ימחה בו אם יבא לגוזלו. ועוד שאותם שאכלו אצל אברהם אבינו ע"ה היו רק שלשה ואם כן מה תשובה תהיה כלפי רבבות המלאכים שטוענים טענה זאת? ולפי האמור הוא מובן כי דרך העולם מי שמבקר בבית של חבירו אז גם חבירו יבקר אצלו ואין שום שאלה כנגדו בשביל מה בא לביתו, ולכן אומר להם הקב"ה כיון שזה אברהם בקרתם אצלו פעם ואכלתם אצלו, עכשיו כשהוא בא לשמים לבקר אתכם אין להתלונן עליו מה לילוד אשה בינו. וגם עלייתו לשמים אינה הוכחה שהוא בא לקבל התורה.

גדולה תורה שנאמר בה (משלי ג' י"ז) דרכי דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. היא מלאה מכל החכמות ומצותיה ישרים וטובים, ויש כמה מצות המוסמכים גם על פי הרפואה כאשר שמענו דיש כמה מהמנוצרים שאינם אוכלים בשר רק משחיטת ישראל הכשרה גם משאר הטריפות. וגם במדינות אמריקה שמענו שיש חברה נוצרית שאינם אוכלים בשר רק עד אשר יוציאו ממנו דמו כיהודים, שזה מורה ובא שכל מצות התורה מבוססים על קו האמת והנקיות ובראיות הגוף. ואם יש כמה מצות שלא נתבאר לנו טעמם זה ודאי מצד מיעוט תרכנו ודעתנו ודאי כאשר נתבונן היטב בהם לפעמים נשיג לדעת טעמם ואם יש דברים נפלאים הנסתרות ממנו, יש לנו תלות החסרון בנו כי רחקו דרכי מדרכנו ועמקו מחשבותיו. וכבר נודע שהדבר הניכר שלימותו רק

בהצטרפות דבר אחר אז חשיבותו גדולה, לא כן הדבר שיש לו שלימות מצד עצמו בלתי הצטרפות. כן הוא הדבר בתורה שאומר התנא (אבות ג' י"ד) חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה חיבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה מצד עצמו ולא מצד הצטרפות. וראה לזה שבו נברא העולם דאין שום דבר שיצטרף לה שנאמר (משלי ד' ב') כי לקח טוב מצד עצמו נתתי לכם, ולכן תורתני אל תעזבו. פירוש אחר (אבות ג' י"ד) חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה במתנה, ושמה תאמר ממה שניתנה במתנה מוכח דח"ו אין לה ערך וחשיבות. זה אינו אדרבה כל חפצים לא ישוו לה ולכן ניתנה במתנה היות כל מחיר הוא פחות מהערך שלה. וראה לזה שבו נברא העולם ארץ ומלואה, וממילא אין דבר בעולם ששוה במחירה, שנאמר כי לקח טוב מאמת שהוא טוב וערכו גדול נתתי לכם במתנה, ולכן תורתני אל תעזבו שלא יעלה על דעתכם מה שניתנה במתנה הוא לפחיתות ערכה ח"ו.

וגם מצד לומדיה הם חשובים מאד בעיני יתברך שהם גוזרים והקב"ה מקיים, הקב"ה גוזר והם מבטלים. והחיוב מוטל על האדם לקבוע עתים לתורה ביום ובלילה, וכבר נודע מה שאמרו חז"ל אין תחילת דינו של אדם אלא על לימוד התורה, וכמו שאמר במדרש (מדרש משלי י' ע"פ) (משלי י' ג') לא ירעיב ה' נפש צדיק אמר רבי ישמעאל בא וראה כמה קשה יום הדין שעתיד הקב"ה לדון את האדם בעמק יהושפט, וכיון שתלמיד חכם בא לפניו, אומר לו כלום עסקת בתורה? אומר, הן. אמר לו הקב"ה הואיל והודית תאמר לפני מה שקראת ומה ששנית. מכאן אמרו כל מה שקרא האדם יהיה תפוס בידו, ומה ששנה וגו' שלא שיהיה כלימה ליום הדין. היה רבי ישמעאל אומר אי לה לאותה בושה אי לה וגו'. ועל זה בקש דוד המלך ע"ה בתחנונים לפני הקב"ה ואמר (תהלים ה' ד') בקר תשמע קולי וגו'. בא מי שיש בידו מקרא ואין בידו משנה הקב"ה הופך את פניו ממנו, ומצרי גיהנם מתגברים בו כזאב ועורב והם נוטלים אותו ומשליכות אותו לגיהנם. בא מי שיש בידו ב' סדרים או ג', אומר לו בני כל הלכות למה לא שנית? אם אומר להם הניחיהו מוטב ואם לאו עושים בו כמחשפט הראשון. בא מי שיש בידו הלכות אומר לו כל תורת כהנים למה לא שנית שיש בו טומאה וטהרה וגו'. בא מי שיש בידו תורה וכתובים והקב"ה אומר לו בני חמשה חומשי תורה למה לא שנית שהם כ"ש ותפילין ומזוזות. מי שיש בידו חמשה חומשי תורה ואמר לו למדת הגדה ולא שנית, שבעת שהחכם יושב ודורש שני מחול עונותיהם של ישראל, ולא עוד אלא בשעה שעונים אמן יהא שמייה רבא מבקר אפילו נחתם גזר דינם אני מוחל להם ומכפר עונותיהם. בא מי שיש בידו הגדה אמר לו בני תלמוד למה לא למדת שכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא ואיזהו תלמוד. בא מי שיש בידו תלמוד והקב"ה אומר לו בני הואיל ונתעסקת בתלמוד צפית במרכבה? צפית בגאות שלי? שאין הניה בעולמי אלא בשעה שתלמידי חכמים יושבים ועוסקים בדברי תורה ומביטים ורואין והוגין המון תלמוד כסא כבודי איך הוא עומד, רגל הא' מה הוא משמש וגו', חשמל אסא כבודי הוא עומד וגו', כרוב איך הוא עומד וגו'. גדולה מכלום כסא כבודי היאך הוא עומד, לאיזה רוח הוא משמש. וכי לא זהו הדרי, זהו גדולתי, זהו הדר יפיי שבני אדם מכירים את כבודי במדה הזאת. עליה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים ק"ד כ"ד) מה רבו מעשיך ה' וגו'. מכאן היה ר"ש אומר (מדרש משלי פרשה י"ד ר"א בן חכם) אשרי תלמיד חכם שהוא משמר תלמודו בידו כדי שיהיה לו פתחון פה להשיב ליום הדין לפני בוראו לכך נאמר אורח לחיים שומר מוסר.

ובעונותינו הרבים יש כמה בני אדם שבנעורותם השיגו מעט מחכמת התורה, ושוב עזבו לגמרי. צריכים תשובת לב יתירה לחנך בנינו לנהלם על פי התורה, ללמדם תורה שבכתב ושבועל פה. כי בזה היו מאושרים כל ימי חייהם. ובמיוחד האב תתענג בדשן נפשו בראותו בנו תלמיד חכם ויהיו חיי שקטים בעולם הזה ובעולם הבא. וזאת הלכה פסוקה

בי"ד (סימן רמ"ו) מצוה ללמדה בשכר עד שידע משנה וגמרא הלכות ואגדות. ועוד שזוכה לנשיאות פנים כמאמר חז"ל בתנא דבי אליהו (הובא בילקוט ראובני בא) מדת הדין אומרת להקב"ה למה אתה נושא פנים לישראל וגו'. אומר הקב"ה היאך אתה אומר לא אשא פנים לישראל והלא הם נשאו לי פנים וגו' ועוד שהם מלמדים את התורה ועומדים אגודות אגודות ועוסקים בתורה ונותנים שכר למלמדיהם שילמדו את בניהם התורה ועל זה כתיב (שמואל א' כ"ה ו') וביתך שלום. אנו רואים שהמלכות כמה עושה הוצאות מרובות ללמד הלשון והשפה ואינה בדידהו ואנן בדידן ולא תהיה כהנת כפונדקית. ומקרא מפורש אומר (שמות י"ט ו') ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, הכוונה הממלכות של האומות ילמדו מכם הנהגות טובות, והיום בעונותנו הרבים צריכים אנחנו ללמוד מהם שהם עושים הוצאות מרובות עבור בניהם עד שישגו חוקי לימודיהם.

החייב השלישי להשתדל להרים קרן תורתנו הקדושה להחזיק בגדי לומדי התורה העניים והצנועים, ועל זה נאמר וכל אשר לך שלום, וכאומרם (נדרים פ"א ע"א) הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה, כי תלמידי חכמים העשירים אין הצבור נהנים מהם בהיותם עוסקים במלאכתם, לא כן בני העניים מוכרחים הם לשרת בקודש. וכן אומר התנא (אבות ב' ב') כל תורה שאין עמה מלאכה מלאכת שמים סופה בטלה, אבל תורת העניים היא תורה שיש עמה מלאכת שמים שמתעסקים במלאכת הקודש והצבור נהנים לאורם. אנו רואים בעינינו תהלוכות הדור החדש הזה בעיני גלוח הזקן בתער ועיניים מכוערים בר מינן וזה דאי מחסרון המוכיחים, ואם יש לנו רבנים דרשנים ומגידים נוכל לקוות בעזרת ה' וישועתו שיתוקן הענין, וזה תלוי בהמוסד הקדוש הזה שמטרתו להרבות רבנים יגדלי תורה ויאדיר.

רבתי!

לא נעלם מכם העבודה הקדושה אשר התהלכה בה קופת **אור תורה** זה כעשר שנים מיום הוסדה, עשתה פרי למכביר פה העירה וגלילותיה עד כי בעזרת ה' וישועתו נוכל לקוות כי בימים יבואו, יצא אור גדול מפה העירה

והאיר וזרח בכל ערי תוניסא, ונוכל להתפאר כי פה עירו ג'רבה בעזרת ה' וישועתו נמצאים תלמידי רביים העוסקים בגפ"ת ובפוסקים והמה בגיל צעיר פחותים מכן עשרים שנה כן ירבו וכן יפרוצו אשר לא ימצאו כמעט בכל המחוז. אך צריכים להשתדלותכם הנמרצה. הלא ידעתם מאמר התנא הקדוש (אבות ב' ט') איהו חכם הרואה את הנולד, הוא הדור החדש שאחרינו. אם נשתדל עתה להרבות תורה בישראל ומהגדיים יהיו תיישים אז נהיה בטוחים בדור שאחרינו שיהיה מאושר לתהלה בארץ.

וכתב רבנו יונה באגרת התשובה הרוצה להנצל מן העונש המר והעון הגדול הזה יתעסק בצרכי התלמידים והרבנים. ופירשו רבותינו ז"ל בספרי זה שאמר הכתוב (משלי ג' ח') עץ חיים היא למחזיקים בה, ללומדיה לא נאמר אלא למחזיקים בה שהם מחזיקים וגו'. ואפילו האנשים שהם בעצמם לומדי תורה חייב עליהם להחזיק ביד אחרים וכמאמר חז"ל בספרי בפסוק (דברים כ"ז כ"ו) ארור אשר לא יקים, אדם שלמד ושנה ולימד לאחרים וקיים התורה ויש ביזו כח להחזיק די העוסק בתורה ומצות ולא החזיק הרי זה בכלל ארור וגו'. ועל זה אומר הכתוב (תהלים קי"ב ט') פזר נתן לאבינוים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. שזה חזר על האדם שצוה להניח מעיבונו קרן קיים לעמלי תורה, אדם כזה צדקתו עומדת לעד וזכות הרבים תלוי בו משום "קרניו", הקרן שהניח בשביל עמלי תורה מתורומם ועושה פירות ופרי פירות. וכן אמרו חז"ל (גיטין ז' ע"א) אם רואה אדם שמעותיו מצומצמים מאי תקנתיה יעשה מהם צדקה. וכן אומר הכתוב (תהלים קי"ב ג') הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד אם אתה רואה אדם שיש לו הון ועושר בביתו זה דאי משום שצדקתו עומדת לעד שנתן קרן קיים לעולם בשביל הצדקה. פירוש אחר פירשו המפרשים ז"ל שהאדם כל מה שישגדל עשרו הוא מוסיף להוציא עוד הוצאות חשובים בביתו, אבל וצדקתו מה שהיה רגיל לתת עומדת לעד, ואינו מוסיף כלום על מה שרגיל ליתן אפילו שהשתפר מצבו. וכן אומר הכתוב (משלי י"ח ט"ז) מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים יחננו, הכוונה כפי מה שאמרו חז"ל במדרש (קהלת רבה ז' א')

עתיד הקב"ה לעשות צל וחופה לבעלי מצות אצל בעלי תורה. וזהו מתן אדם שנותן לחכמים ללמוד בתורה ירחיב לו שינצל מצרה לרוחה, ועוד ולפני גדולים יחננו בעולם הבא שיהיה אצל בעלי תורה.

פירוש אחר ככוונת הכתוב (תהלים קי"ב ט') פזר נתן לאבינוים צדקתו עומדת לעד, כי הנותן צדקה לעמלי תורה אם יצליח להיות אחד מהנתמכים בצדקתו הוא תלמיד חכם, אז זכותו של אותו תלמיד חכם וזכות הרבים הזוכים על יד אותו תלמיד חכם תלוי בו וזהו וצדקתו עומדת לעד. או פירוש עומדת לעד לשון עומדים שהוא מקיים ג' עמודים שהעולם עומד עליהם, תורה כפשוטו, העבודה שהצדקה כקרבן, גמילות חסדים כמשמעו.

נחזור לביאור נושא דרושנו הנצב פתח השער וזאת עשו להם, לתלמידי חכמים לעזור להם בצדקה ותמיכה הדדית. ובה וחיו ולא ימותו בגשתם את קודש הקדשים, כי אי אפשר לתלמידי חכמים לעסוק ולשבת בבית המדרש בלתי פרנסה שודאי ימותו ברעב. אהרן ובניו יבואו, היינו החכמים שהשיגו חכמת התורה ללמוד וללמד להורות האסור והמותר על דרך מה שדרשו (הגיגה ט"ו ע"א) בפסוק (מלאכי ב' ז') כי שפתי כהן ישמרו דעת, שהמורה צדק מייחס בתואר אהרן הכהן. ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו, שכל אחד יתמנה בעסק צבורי המתאים לו. פירוש אחר וזאת עשו להם, הם עמי הארץ שישתדלו לעשות צדקה עם התלמידי חכמים. וחיו ולא ימותו, שיזכו לתחיית המתים כדרשתם (כתובות קי"א ע"א) בפסוק (דברים ד' ד') ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום. וגם בגשתם את קודש הקדשים, שיזכו להיות יושבים על ידי התלמידי חכמים שעזרו להם בעולם הבא (קהלת ז' י"ב) כי בצל החכמה בצל הכסף. אהרן ובניו יבואו, (פסיקתא זוטרתא ואתחנן ד' ל"ב תדא"ז פרק י"ד) דעל ידי הצדקה ותלמוד תורה תבא הגאולה. (במדבר ד' י"ט) ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו, כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם במהרה בימינו אמנו כן יהי רצון. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

נס"ד
ארץ צדיקים
בית

מאמר רחמים
למנון רבי רחמים חי חיותה הכהן זצ"ל

צדיקים
ארץ

"צדקתו עומדת לעד"

כידוע עילוי גדול הוא לנשימות הנפטרים להנציון את עימותיהם בספרי לימוד אשר לומדים בהם תלמידי זוכמים.

הקונה ספרי קודש ותורמם, הלומדים בהם מזכים אותו בכל פעם מחדש!

מכון ארץ צדיקים יוצא במבצע חודש סיון לכבוד חג מתן תורתנו, המעונין לתרום סך מסוים ובה נרכוש ספרי קודש מספרי המכון, המתמחה בההדרת ספרי רבני תוניס וז'רבא זיע"א.

ואנו נחלקם למענכם בבתי מדרשות המייחלים ללמוד בהם, עם הנצחה מכובדת וראויה.

חלק א' - ביאור על מסכת אבות ודרשות במעלת התורה

חלק ב' - פירוש על משלי, מגילת רות, וכן אזהרות לחג השבועות

לרכישה חייגו: 08-6727523
שלוחה 6, או למספר: 050-4174471

אי התמונה?

תשובה ניתן לענות בקו
בית נאמן 22 079-9270505
שלוחה 22. נא שלוחה
התשובות עד יום ראשון
בערב
בין הפותרים נכונה
יוגל פרס (חובה לציין
שם וכתובת בצורה ברורה)

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיטורי של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א
לע"נ גאלה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

גליון
208

ש"ך: הרה"ר
שמואל עיראן שליט"א

למען תספור

עשרה בחורים - וכל אחד קבל תרוץ אחר

איך נעשה רבי יהונתן איבשיץ ראש ישיבה? בגיל שמונה עשרה הוא התחמק, והיה בזמנו חכם גדול בפראג רבי יונה לאנדסופר (מחבר שו"ת מעיל צדקה) שהיה ראש ישיבה שם. רבי יהונתן עמד בפנה ברחוב ממול הישיבה, וראה את התלמידים של רבי יונה יוצאים מהישיבה, ושאל בחור אחד: "מה הרב חדש לכם היום?" אמר לו: "היום הרב הקשה לנו קשיא עצומה ונוראה", אמר לו: "תגיד לי מה הקשיא". רבי יהונתן שומע את הקשיא, ותוך כדי שימיעה הוא אומר לו: "יש לי תרוץ", ואמר לו אותו. הבחור נהנה ואמר: "זה תרוץ פה מאד". אחר כך בא הבחור השני, ותוך כדי רבי יהונתן מכין תרוץ חדש לקשיא. הבחור אומר לו: "הרב הקשה לנו היום קשיא נוראה", אמר לו רבי יהונתן: "התשובה שלךה כה רכה". בא הבחור השלישי ורבי יהונתן מכין לו תרוץ שלישי וכו', ככה עשרה בחורים וכל אחד קבל תרוץ אחר. פלא פלאים. אחר כך באו הבחורים ללמד אחרי הצהרים אצל הרב שלהם, ואמרו לו: האבך הנה יהונתן מפראג אמר לנו תרוץ לקשיא, וכלם התחילו לדבר ביחד. אמר להם הרב: "תרי קלי לא משתמע" [=שני קולות לא נשמעים], כל אחד יאמר את התרוץ שלו לאט לאט". הראשון מדבר ואחריו השני והשלישי והרביעי וכו' עשרה תרוצים! הרב התפלא: מתי הוא הוציא אותם? רק שמע את הקשיא מהבחור הראשון והתחיל ל"זרם" תרוצים. אמר להם: "מפאן ולהפא הוא יהיה ראש ישיבה!" ימצאו נעשה ראש ישיבה שם. בספרו יערות דבש (חלק ב' דרוש י"ח) יש דרשה שקמר לכבוד זה שנתמנה אז לראש ישיבה בגיל שמונה עשרה, והוא מפלפל שם פלפולים ארכים, כי הוא היה חריף ומפלפל מאד, והמח שולו היה חריף בלי סוף. (גליון 85 הערה 16).

הלכה נאמנה

ואם כן משמע שפתיבה נחשבת כמו דבור. אבל דחו את זה ואמרנו ששם המטרה היא למסר דברי תורה לאחרים, וכמו שפתיבה: "ולמדתם אתם את בניכם" (דברים י"א ט), ואם כן כשאתה כותב אז אנשים לומדים מזה, שהרי איך מעבירים בכל הדורות חדושי תורה? על ידי כתיבה. אבל באמת בשאר הדברים פתיבה לא נחשבת כמו דבור. יש עוד מקור משבועה בכתיבה, שהיתה מחלקת גדולה מאד באדם שנשבע בכתיבה אם השבועה תופסת או לא? כי אם אדם נשבע בפיו הרי הוא חייב לקיים, אבל אדם שהביאו לו נסח סטנדט וחתם עליו, וכמו חתנים שחותמים על כתבה שכתבה בה "ונשבע" וכו' [ראה בהרחבה בעלון גליון 27 אותיות ט"ט - ל"ו שפנהגנו לא להשבע בכתבה], זה תופס או לא? יש בזה מחלקת גדולה. מרן ועוד ארבעים פוסקים סוברים שזה לא תופס, למה? כי התורה אמרה "כי תשבע לבטא בשפתיים" (ויקרא ה"ד), "מוצא שפתיך תשמור ועשית" (דברים כ"ג כ"ד). ואם כן למדנו מקאן שפתיבה לאו כדבור דמי. וככה דעת מרן החיד"א (ברכי יוסף ס"ת ט"ט ס"ק ט"ד), ורב הפוסקים סוברים ככה. ולכן אדם לא יסמך על זה, ואם כתב מכתב והזכיר בו "היום כה וכה" ולא ספר בפיו לא בלילה ולא ביום, ימשיך לספר בלי ברכה [כדין אדם שלא ספר, ראה בגליון הקודם ב"הלכה נאמנה"]. נראה בהרחבה בגליון 12 אותיות ה' - י"ב ובשרת בית נאמן ח"א חאו"ח ס"ל כ"ד]. (גליון 62 אותיות כ"ב - כ"ו).

מי שלא ספר את העמר, והזדמן לו שבאותו יום כתב כמה היום לעמר, האם יציא ידי חובה או לא? התשובה היא שפתיבה בכתב או במחשבה אינה ספירה, כי "הרהור לאו [לא] כדבור דמי [דומה]". ואמנם הרמב"ם סובר שהרהור כדבור דמי, אבל גם הוא לא דבר על ספירת העמר, כי חכמים תקנו שצריך לספור בפה, ובכתב זה לא נחשב בפה. ויש כמה הוכחות שפתיבה לאו כדבור דמי. הוכחה אחת מאדם שנשבע שלא ידבר עם חברו ועשה אתו "ברגז", אבל הוא רוצה למסור לו הודעה חשובה מאד, אז הגאונים אמרו שיכול לכתב לו (הובאו בבית יוסף יורה דעה סי' רכ"א, וכן פסק מרן שם בשלחן ערוך בס"י), ואם כן מוכח שפתיבה לאו כדבור דמי. ועוד הוכחה שהביא רבי עקיבא איגר (שו"ת רעק"א סי' ל'): אם תאמר פתיבה כדבור דמי, הרי יאסור להגיד שם הוי"ה כי ההוגה את השם באותיותיו אין לו חלק לעולם הפא (סנהדרין צ' ע"א), אז אם כן איך מותר לנו לכתב שם הוי"ה בספר תורה? הרי כשאתה כותב, זה כאלו אמרת את זה, אלא משמע שפתיבה לאו כדבור דמי. ואמנם יש גם הוכחות להפך, למשל: לדעת מרן (בשלחן ערוך סימון מ"ז ס"ח) אדם שמהרהר בדברי תורה לא צריך לברך ברכות התורה, לדגמא אדם שקם מקדמם באמצע הלילה ובא לו איזה חדוש, וקשה לו לקום לטל את ידיו, מותר לו להרהר בדברי תורה. ואלו מי שכותב דברי תורה, מרן (שם ס"ג) פסק שצריך לברך ברכות התורה,

ידע תדע

בניהם היה מורנו הרב רבי כלפון הפהו זצ"ל, וגם הגאון רבי ציון פהו זצ"ל מחבר שיערי ציון, וגם רבי מקיץ שלי זצ"ל, וגם רבי מרדכי אמייס הפהו זצ"ל, כל אלה היו לו יותר טובים מבנים ובנות, פאשר נפטר הוציאו את פתיבה היד שלו, ערכו אותם בהגהה מדקדקת, וקראו לספר "בן פרת יוסף". תענוג לקרא את ההערות שלהם, הם חותמים בראשי תבות, אחד חותם הפק"ש, אחד חותם המרד"ר, אחד חותם הפ"ה, ואחד חותם צ"ב ש"ף, (מה זה צ"ב ש"ף? ציון בן שישו פהו). והנה רבי בן ציון חדאד זכרוננו לברכה כל שבת קורא בספר בן פרת יוסף, יש בו גם חדושי גמרא, וגם דרושים, וגם חדושי תורה, וגם שאלות ותשובות קצרות מאד ורבי כלפון פתח אותם. את החלק של השאלות ותשובות השאירו אותו עשר שנים אחרי פטירתו עד שערך אותו, כי זה הלכה למעשה. רבי כלפון ערך אותו, סדר אותו, והדפיסו אותו. ספר בן פרת יוסף מתק מדבש, יש לנו הספר הזה. אז מי עזר לו יותר? בנים לא היו לו, אבל התלמידים היו לו יותר מבנים. (גליון 209 הערה 10).

א. [הבל פיהם של תינוקות של בית רבן הוא] הבל שאין בו חטא (שבת קי"ט). יש אמרים הבל, אבל זה לא בדיק ככה, הנקוד של המלה הוא הבל כמו הדס, שוא פתח ופתח, בספר לשון חכמים דפוס ירושלמי מהדאר שניה שהוציא אותו רבי דוד לניאדו כתוב שם (ח"א עמ' ס') הבל פתח קמא, אבל אי אפשר להיות ככה, כי אז יהיה הבל בדגש [כי אחרי פתח (שהוא תנועה קטנה) בא דגש], צריך להיות הבל שוא ופתח, כמו הדס. (גליון 209 אות א' והערה 1).

ב. ספר לקט הקציר חברו רבי אברהם כלפון. הוא היה חכם בלוב, והיה עשיר ונגיד היהודים, "קאיי"ד" בערבית. בן דורו של מרן החיד"א, והיה בידיות רבה אתו. כל ספר חדש של החיד"א היה שולח לו החיד"א מלואורנו ללוב, עם הקדשה מיחדת בדפוס (לא בכתב יד), והיה תמיד תומך בו ובקשר אתו טוב מאד. (וע"ע בספר מגדולי ישראל ח"א עמ' רכ"ג). (גליון 160 אות י' והערה 15).

ג. היה לנו תלמיד חכם גדול בגרפא שמו רבי יוסף ברבי זצ"ל, ואין לו ילדים, אבל השמיע תלמידים הרבה,

חידה

אכל שתי מצות מכונה ורבע, מה ברכתם ומדוע?

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי. תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 21 (חובה לציין שם ומכתוב בצורה ברורה).
נא לשלוח התשובות עד יום ראשון בערב
פתיחה וסוף קורא: פתרון החידה: על נאמר "ואל תישש תורת אמוך". רב נסים אבן טוב שלע מנהיגים שראמא עושה למשל, חלב במצאי פסה, פלים בהושענא רבא, וראש כבש בראש השנה נאמר "אל תישש תורת אמוך". הוכחה: יצחק בלוי - בני ברק
פתרון התמונה: האנא הנדיק רבי כמים חורי זצ"ל. רב ר"מ בעיר מדנין ובעיר הבריה תנע. גם אחיו שעלה לארץ נשא מדברות קודש דרוש בביבור. מחבר ספר רבך ישראל ועוד. נכסר טענת תוס"ד (ובנו יידיד הרב יונה חורי שליט"א כתב את תולדות חיי בראש ספרו תליל). הוכחה: דוד טרנון - ירושלים